4-a Jaro. N-o 208 APERAS SEMAJNE 27. Septembro 1928

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e Gvidanto: E. Lanti	SIDEJO de Ekzekutiva Komitato de SAT 23, rue Boyer, Paris-20e	ADMINISTREJO: Colmstr. 1, Leipzig O 27 Administranto: R. Lerchner

INTER GLACIO KAJ NEBULO

5 Tagnoktoj en nebulo

(Rakonto de l' aviadisto de la glacirompilo "Maligin" — K-do Babuŝkin)

La nordpolusa tragedio, kiu okupis dum kelkaj monatoj la tutmondan gazetaron, apenaŭ estas finita. Unu el la plej dramecaj momentoj sendube estis la kvintaga erarvagado de l' aviadisto Babuŝkin en neĝventego kaj glacio. K-do 9682, mem loĝanta en urbo tre proksima al arkta regiono kaj elir-bazo por la sovetia sav-ekspedicio, ricevis la permeson de K-do Babuŝkin, utiligi lian rakonton por "S-ulo". *Red.*

... "Ĉirkaŭe regis la griza nebulaĵo, kiam ni ekforflugis de l' tero. Densaj nuboj devigis nin flugi en alteco de 100 metroj. Nekonateco de la ĉirkaŭaĵo, malsereno — ĉio faris nian flugadon treege danĝera: facile estis enflugi per la aparato iun glacimonton aŭ simple eksidiĝi sur iu maloportuna loko.

Sed ni flugis. La nuboj la tutan tempon malsupreniris, dezirante evidente forpeli nin al tero. Ni jam flugis en alteco de 50 metroj. Ĉi tio okazis 18 minutojn post nia forflugo de "Maligin". Daŭrigante malsupreniri ni devis forigi radioantenon, sekve ni tuj perdis la interligon kun nia bazo — glacirompilo. Poste, jam ni flugis en alteco de 20 metroj. Tiel ni traflugis proksimume 120 kilometrojn. Antaŭe, kontraŭ ni, iris densa ondego de nebulo, kaj ni eksidiĝis.

La nebulego tute kaptis nin, ni povis vidi proksimon nur je kelkaj paŝoj. Ĉirkaŭe estis nebuloj, senfinaj glacipontoj, glacipecegoj kaj nenio plu. Tiel pasis kelkaj turmentaj horoj. Je la 17-a aperis vento, kaj nuboj de la flanko de "Maligin" komencis supreniri kaj ni decidis: Ni flugu! Eksupreniĝis. Flugadis tutan horon, kaj subite nin denove kaptis la nebulego. Kie estas ni? Sin orienti estis tre malfacile. Forta vento pelis nin flanken. Apenaŭ trovinte glaciplaceton ni malleviĝis.

Subite unu el la K-doj ekkriis: Urso! Vere kontraŭ nin kuraĝe iris granda blanka urso. Ĝi atingis la aeroplanon kaj kuŝis ĉe la direktilo, rigardante la interesan "birdon" kaj nin. Ni ektimis. Ja se la urso levos sian piedegon, tiam ĝi disrompos aŭ difektos la direktilon. Mi pafis per raketpafilo. La urso eklevîĝis, ekrigardis nin kaj poste denove kuŝiĝis ne atentante nin. Mi duafoje pafis la raketon. Evidente la pafo ne plaĉis al la besto. Ĝi foriris kelkajn paŝojn, kaj kiam mi triafoje ekpafis, ĝi forkuregis, la tutan tempon turnante sian kapon.

Kiam la urso estis forpelita ni ekbedaŭris: "Kion ni manĝos? Ja nutraĵojn ni havas nur por unu tago." Kiam post iom da tempo nin vizitis alia urso kaj alproksimiĝis je 50 paŝoj, ni mortpafis ĝin, kaj niaj deponaĵoj pligrandiĝis je sitelo da freŝa viando.

La vento plifortiĝis. Pluvis. Poste neĝis. Komenciĝis neĝventego. Ni estis kvazaŭ kaŝitaj en nebulo, kaj el supro falis neĝo. La vetero plimalboniĝis.

Subite — forta krako. Kio okazis?

La glaciplaceto, sur kiu ni troviĝis, komencis disrompiĝi, glacipecegoj sin movis kaj leviĝis unu sur alian.

Pretigu la motoron, mi ekkriis al la mekanikisto Groŝov. Varmigitan motoron ni kun granda peno sukcesis altiri sur mezon de la glaciplaceto kaj gardatendis. Tiel kun varmigita motoro, riskante ĉiuminute perei, ni en lukto kontraŭ atakoj de konstante rompiĝantaj glacipecegoj travivis ĉi tie tri neforgeseblajn tagnoktojn. La 3-an de julio je la 14-a la nebulo kaj malsereno komencis disiĝi, kaj antaŭ niaj okuloj aperis la insulo N a d e ĵ d a, de kiu malproksime ni estis.

Tiam ni decidis ankoraŭfoje riski flugon por serĉi "Maligin". Ni flugis dum 1 horo kaj 45 min., sed senrezulte. "Maligin" ne estis trovata kaj ni devis reveni sur nian antaŭan placeton, ĉar nebulo jam denove malsupreniris. Jam ni havis malmulte da benzino kaj ni decidis atendi pli bonan veteron por ektrovi "Maligin" aŭ flugi al "Tero de reĝo Karlo", kien "Maligin" devus alveni.

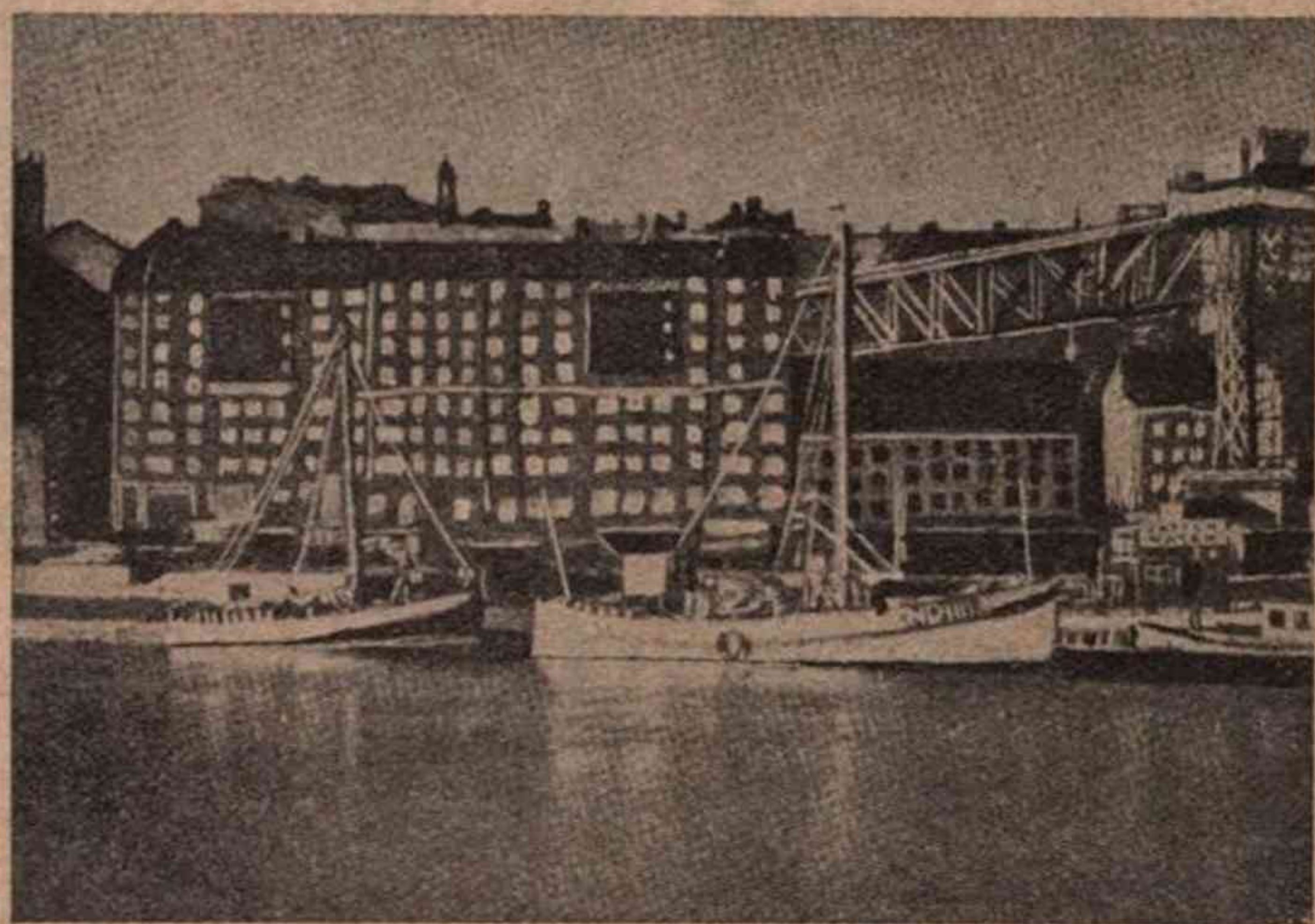
Komenciĝis la mateno de l' 4-a de julio. Tiu mateno ĝojigis nin: la nebulo komencis malaperi, kaj je la 9-a ni finfine denove ekvidis puran ĉielon, sur kiu alte flugis maldensaj nubetoj. Je la 9-a kaj 20 m. ni decidis flugi. Mi kaj Groŝov okupis siajn lokojn kaj radiisto Fominih komencis balanci la aeroplanon kaj deŝiri glacipecojn algluitajn al ŝkioj.

Mi nur volis doni "plengason" por ekflugo, kiam subite ni ekaŭdis ekkrion: Fominih baraktis en akvo de la glacitruo. Movinte la aparaton li trafalis en akvon ĝis la brusto. Malseka per glacia akvo, pala, klakante per siaj dentoj, li okupis sian lokon kaj diris: "Se ni ne trovos la 'Maligin', mi pereos."

Iom pri la kooperativa movado en Svedio

Ni komencas en ĉi tiu n-ro publikigon de serio da artikoloj pri la socia movado en Svedio. Certe niaj legantoj legos ilin kun granda intereso. Ne nur pro tio, ke ĉi tiuj artikoloj rilatas al la lando, kie okazis nia VIII-a, sed ankaŭ pro tio, ke oni povas multon lerni el la organizkapablo de la sveda popolo.

Dank' al la afableco de la verkinto de ĉi tiuj artikoloj, K-do John Johanson, mi povis viziti la ejojn, kiujn li ĉi tie priskribas aŭ mencias. Mi atestas, ke ĉie mi ricevis plej

Sidejo de l' kooperativa Asocio, Stokholm

bonan impreson pri la funkciado de la entreprenoj, kaj ankaŭ kontentigan respondon al miaj demandoj.

Sendube niaj legantoj ankaŭ ekscios kontente, ke la vizito de eksterlandulo, kiu povis kvazaŭ enketi per esperanto, tre bone impresis la gvidantojn, kun kiuj mi interparolis. La flua tradukado de K-do Johanson tre bone pruvis, ke esperanto estas viva lingvo. Sed impresoj rapide foriĝas; necesas novaj faktoj, novaj pruvoj pri la seriozeco kaj utileco de nia SAT-entrepreno por definitive konvinki skeptikemulojn. Tial mi tre insistas por ke estu atentata la peto, kiun faras la aŭtoro ĉe la fino de ĉi tiu unua artikolo. Traduku kaj aperigu ĉi tiujn priskribojn kaj sendu pruvekzemplerojn al la menciata adreso. Mi havas la firman konvinkon, ke ne estas pli trafa okazo por labori fruktodone por nia afero.

E. L.

1. La societoj

Priskribo de la sveda kooperativa movado estas historia rakonto pri la ekonomia kaj kultura marŝado de grandaj grupoj el la sveda popolo. La konsumkooperativaj societoj en Svedio laboras laŭ la principoj de la anglaj Roŝdel-pioniroj[1] kaj estas disvastigataj tra la tuta lando. Laŭ la oficiala statistiko la duono de la membroj estas industrilaboristoj, dudek elcentoj estas kamparanoj kaj la ceteraj tridek elcentoj apartenas al diversaj metioj kaj sociaj statoj. La kooperativa movado en Svedio ne nur estas laborista, kvankam la plejmulto el la membroj estas laboristoj. Al ĝi apartenas homoj el ĉiuj popolklasoj. Dum ĉiuj epokoj de sia ekzisto la sveda kooperativa movado restis tute neŭtrala, ne nur pro tradicia estimo, sed ĉar montriĝis, ke la movado povas havi aliĝon de ĉiuj malsampolitikaj homoj nur se ĝi evitas pritrakti aferojn, pri kiuj estas malsimilaj opinioj ĉe la popolo. Tial oni povas ofte konstati, ke en la sama estraro de iu societo estas personoj kun tute malsamaj politikaj opinioj. Tamen ili laboras kune por antaŭenpuŝi sian societon.

La konsum-societoj kooperativaj en Svedio estas nun ĉirkaŭe 900 kun membraro da 366 000 familioj, t. e. ĉiu kvara svedo do estas kooperativano. La societoj tamen pli kaj pli malmultiĝas, kio dependas de la provoj krei grandajn societojn, al kiuj la pli malgrandaj aliĝas. En la ĉefurbo Stokholmo (svede: Stockholm) ekzemple estis antaŭ dek kvin jaroj dudeko da malgrandaj societoj, sed nun estas nur unu, kaj la tendenco estas sama ĉie en la lando. La konsumsocieto de Stokholmo havas nun pli ol 45 000 membrojn kaj 214 vendejojn disvastigatajn en ĉiuj partoj de la urbo.

Ĉar Stokholmo kaj ĝiaj cirkonstancoj estas samaj, kiaj estas la stato en la tuta lando de la grandaj societoj, mi nomos nur kelkajn trajtojn de ĝia organizo. Laŭ la statutoj ĉiu ajn povas aĉeti varojn en la kooperativaj vendejoj. Kiam oni aĉetas, oni ricevas kvitancon, laŭ kiu oni laŭstatute en la fino de la jaro ricevas 3 procentojn. Tiuj 3 procentoj tamen estas retenataj, ĝis oni tiamaniere havas cent kronojn ŝparitajn. La membreco entenas nome cent kronojn, kiujn ĉiu membro devas havi. De la membreca kapitalo oni poste ĉiun jaron ricevas rentumon da 5 procentoj. (Se oni volas nemembriĝi, oni nature rericevas sian tutan kapitalon.) Per tia faro oni ebligis eĉ por la plej malriĉa, estiĝi membro de la societo. En la kooperativaj societoj estas tre severa kontrolo, kaj la societoj estas multe pli bone prizorgataj ol la privataj vendejoj.

En entrepreno de la grandeco de konsumsocieto Stokholmo oni nature ne povas aranĝi kunvenon por ĉiuj membroj samtempe. La 45 000 membroj tial estas dividitaj en distriktoj, kiuj siavice respondas por sia distrikto. La distriktoj elektas membran konsilantaron, kiu prizorgas la propagandon, kaj elektas delegitojn por la societa jarkunveno. La distriktoj elektas sume 105 delegitojn al la societa jarkunveno. Tiu jarkunveno diskutas la evoluon de la societo kaj faras decidon pri gravaj por la societo aferoj. Ĝia tasko estas ankaŭ inter si elekti pli malgrandan membraron. Tiu membraro kunvenas multfoje dum la jaro kaj ĝiaj taskoj estas gvidi la agadon de la entrepreno inter la societaj kunvenoj. Ĝi ekzemple dungas kaj kontrolas la ĉefojn de la malsimilaj agad-branĉoj de la societo. La ĉefoj estas tute salajrataj de la societo kaj fondas ĝian estraron. Ili estas respondecaj pri la evoluo de la societo.

2. La ekonomio de la societoj

La kooperativa movado en la komenco ne atentis pri la graveco ne akcepti kaj ne doni krediton, kaj tial kelkaj el la societoj pereis. Per la spertoj oni tamen fariĝis pli saĝa kaj iom post iom la societoj fariĝis tute sendependaj el ekonomia vidpunkto. Oni enkondukis kaj sekvis severe decidon pri nekredito al la membroj. Estis tamen malfacile, kaj nur en la lastaj jaroj oni sukcesis tute ĉesigi d o n i krediton. Sed multaj societoj ankaŭ p r e n a s krediton de la liverantoj. Oni diskutis ankaŭ tiun problemon, kaj fine oni povis konvinki la estrarojn de la societoj pri la danĝero tiel fari. Jam nun troviĝas societoj, kiuj povas pagi siajn varojn dek tagojn antaŭ la livero. Per tia faro oni nature estas multe pli forta ol se oni devus submetiĝi al liveranto nur pro tio, ke oni ne povas pagi senpere, kiam la varoj estas liverataj. Je

[1] Angle: Rochdale.

Ni forflugis. Jam ni flugis dum 30 min., 40 min. — "Maligin" nenie estis videbla. Ĉirkaŭe estis nur glacio kaj ni solaj en la dezerto. Pasis ankoraŭ 10 minutoj. Mi decidis reveni, kiam Groŝov sidante najbare montris al malproksima punkto ĉe la insulo "Nadeĵda". "Maligin, Maligin!" li ekkriis.

Mi ne supozis, ke "Maligin" troviĝas tie, kaj volis reveni. Sed Groŝov insiste petis ankoraŭ iom traflugi antaŭen, kaj post kelkaj minutoj mi ekvidis je la horizonto maldensan fumon. Kiam ni sciigis pri tio al Fominiĥ, tiu lasta tre ĝoje komencis danci, salti en la kajuto kaj kriegi "hura". Ni nur devis averti lin: Trankviliĝu! aliel ni forfalos. Kaj fine post 5-tagnokta foresto, ni atingis ornamitan per flagoj nian glacirompilon "Maligin".

El "ONDO-VOLNA", kun permeso de l' aŭtoro tradukis Erjuhin A. (9682), Arhangelsk, USSR.

R i m a r k o : "Maligin" estis sendata el Arhangelsk por serĉi Amundsen, la tutmonde konatan arktan esploriston, kiu tiel noble kaj sinofere kun grandanimaj kamaradoj deziris savi Nobile, sed pereis kredeble mem. Post dumonata traserĉado "Maligin" iom difektite, sensukcese, revenis al Arhangelsk.

Erjuhin A.

la jardiferenco 1927—28 la propra kapitalo de la societoj estis 66 procentoj de la finsumo de la bilanco, aŭ pli bone: la ŝuldoj de la varoj estis iom pli ol 8 procentoj de la finsumo de la bilanco la 1. 1. 1928.

La vendado per la kooperativaj societoj de Svedio atingis en la pasinta jaro la sumon da 286 milionoj da kronoj. La propra kapitalo de la societoj estis 66,5 milionoj da kronoj, kaj la ŝuldoj al "fremdaj" samtempe estis 33,3 milionoj da kronoj, sekve la propra kapitalo du fojojn povas pagi la ŝuldojn. Do bonega ekonomia stato, ĉar oni lernis, spertis, ke nur per limigo al taskoj solvi problemojn per propra kapitalo, la kooperativo povas esti granda kaj potenca.

Ĉar la societoj sperte lernis, ke oni nur paŝon post paŝo povas atingi celojn, ili limigis sin al la tasko esti distribuantoj[1] de vivrimedoj por iom post iom esti tiel fortaj, ke ili povas mem difini la prezojn. Efektive estas tiel en Stokholmo, ke la privataj vendistoj devas demandi ĉe "konsum"[2] la "tagprezojn". Sed ne nur en Stokholmo. Ankaŭ en aliaj urboj la societoj estas egale fortaj kaj difinas mem la prezojn, kiujn devas sekvi la privataj vendistoj.

3. Produktado kooperativa

Multajn diskutojn kaŭzis en kooperativaj rondoj la demando pri propraj lokaj produktejoj. Oni fine tamen konkludis, ke produktado loka povas esti gajniga nur, kiam la mendo estas sufiĉe granda por ebligi gravan industrion. La penadoj, por unuece konstrui la produktadon en la svedaj societoj, en la lasta tempo pro tio kreis la postulon, ke la lokaj societoj klopodu pri fabrikado de la sama artikolo[1]. La utilo de la kunlaboro estas al la societoj nun pli klara ol pli frue. Por nomi ekzemplon: En multaj lokoj la societoj konsideris bone havi proprajn bakejojn. Pro kelkaj cirkonstancoj — leĝo, aliaj malgrandaj bakejoj ktp. — estis multaj malfacilaĵoj venkotaj; tamen oni solvis la demandon. Ĉar multaj societoj koncentrigis sin ĝuste pri produktado de pano, ilia centro povis sukcesi solvi pli grandan problemon rilate al grandindustriaj muelejoj por produkti la farunon. Tiele la societoj kaj la centro komune solvis la problemon pri tiu branĉo.

Estus alloge priskribi la bakejon, kiun posedas la konsum-societo Stokholmo, sed ĉar la spaco estas limigita en nia gazeto, mi detenas min. Tamen tiu bakejo estas nune la plej moderna de tuta Eŭropo kaj liveras ĉiun molan panon, kiun la membroj bezonas.

Rilate al la vendejoj en la urbo oni povas konstati, ke ili estas modelaj laŭ ordo, higieno kaj oportuna instalo. Depost kiam la kooperativo malfermis siajn vendejojn, oni vidis ke la privataj vendejoj plibonigis siajn ejojn, ĉar la klientoj foriris grandamase de ili.

Nature la kooperativa movado en Svedio ne nur okupas sin pri la vivrimedoj. Ĝi havas du grandajn asekurajn asociojn — por vivasekuro kaj asekuro kontraŭ fajraj domaĝoj, akcidentoj ktp. Krom tio en la lastaj jaroj ĝi ankaŭ okupis sin pri konstruado de loĝejoj kaj per tio sukcesis malplialtigi la luprezojn en Stokholmo kaj Göteborg. La laboristoj, kiuj konstruas tiujn loĝejojn estas ankaŭ kooperative organizitaj, kaj la posedantoj de la loĝejoj — tute modernaj — fondas mem en ĉiu domo kooperativan organizon, kiu prizorgas la amortizon, la riparojn ktp.

En kelkaj lokoj oni ankaŭ provis starigi kooperativajn societojn en aliaj fakoj. En Stokholmo troviĝas trinkaĵfabriko, kiu forte batalis kontraŭ la trustoj en tiu branĉo kaj sukcesis en tiu ĉi jaro devigi la truston plimalaltigi la prezojn de tiuj trinkaĵoj. Ankaŭ estas kooperativa frizejo kaj kooperativaj produktejoj en kelkaj laboristaj fakoj, tamen ne fortaj ankoraŭ, sed ili evoluas iom post iom.

En la sekvonta numero mi iom parolos pri la centra organizo, la Kooperativa Asocio, ĝia organizo kaj faroj.

Rilate al nia lingvo la kooperativo ĝis nun ne montris grandan intereson. Sed ni esperas povi interesi ĝin pri tiu grava demando. Pro tio mi petas la helpon de niaj K-doj en ĉiuj landoj. Se vi tradukos kaj publikigos la artikolojn pri kooperativa movado en Svedio, mi petas ke vi bonvolu sendi la gazetojn al Kooperativa Förbundet,

[1] Disdonantoj.
[2] Mallongigo por: konsum-kooperativo.
[1] Aĉetaĵo.

Ĉu ĉiam estis sklavo la virino?

Respondo al K-do Marso (Marceau)[1]

> El unu el la plej neeblaj konstatoj de 18-a jarcentaj kleruloj devenas tiaj supozoj, ke la virino pra-historia estis la sklavo de la viro.
>
> Frederiko Engels.

Bedaŭre mi vidas, ke inter ni laboristoj tiom erare oni pensas pri la prasocio, kaj K-do priparolas ĝin sen funda esploro kaj studado, kies rezulto bedaŭre kvazaŭ apogas la opiniojn de niaj kontraŭuloj, laŭ kiuj ĉiam regis tia stato kaj sekve ĉiam restos same. Precipe tial estas stranga ĉi tiu erara pensado, ĉar la franca, angla kaj germana literaturoj havas riĉe tiujn librojn, kies lego igus pensi tute aliel niajn Gek-dojn.

Nu, K-do Marso (Marceau), plej unue mi neas, ke niaj prauloj, kiam ili estis armitaj per dentegoj kaj ungegoj kaj estis kovritaj per hararo, rigardis la virinon nur kiel rabaĵon. Ni ne havas rajton supozi pri niaj prauloj, ke ili estus pli kruelaj al siaj virinoj, ol la hodiaŭaj antropojdaj (homsimilaj) simioj, ekz. la orangutangoj aŭ la goriloj. Nu, ĉi tiuj bestoj tute ne estas kruelaj al siaj virinoj, eĉ kontraŭe. Leŭtenanto C. de Crespinji (france: Crespigny), kiu en 1870 estis en norda Borneo, jene skribas pri la orangutango: "Oportunajn nestojn ili faras sur arboj por ili nutraĵon donantaj, kiom mi povis observi en tiuj ĉi per sekaj folioj remburitaj nestoj. Nur la virinoj dormas kun siaj idoj, dum la viro sur alia branĉo de la arbo aŭ sur najbara arbo serĉas ripozlokon." Kappenfels jene skribas pri la gorilo: "La viro dormas ĉe la radiko de la arbo, sian dorson apogas al la arbotrunko kaj tiele defendas sian familion dormantan sur la arbo kontraŭ la atako de la leopardoj."

Jen la hodiaŭaj antropojdaj simioj montras tiom da atentemo al siaj virinoj, ke vane ni serĉus ion similan inter la civilizitaj viroj. Nur pro tio, mi ripetu, mi dubas, ke por niaj prauloj la virino nur estis rabaĵo. Kiam la bredo ebligis al plimulto da familioj la grupiĝon, el kiu evoluis la tribo, en ĉi tiuj unuaj pli grandaj homaj sociaj kuniĝoj ĉie sen escepto regis la virinoj. La devo de la viroj precipe rilatis la defendon de l' tribo. Ĉi tiu matriarkata (virinrega) sistemo aparte ĉe tiuj popoloj enradikiĝis forte, kiuj pluevoluis kaj okupis sin ankaŭ pri terkulturo.

Kiuj ne okupis sin jam pri la prasociologio, tiuj certe miras kaj dubas pri la supredirito, ĉar ili ne konas tiun naturan kaj potencan rajton de la tiamaj virinoj, kiun donis al ili la speciala situacio, ke la geknaboj konis nur la patrinon, dum la patro neniam estis certa kaj konata. Tiu nura kono de l' patrino kaŭzis la altgradan estimon al la virinoj. La geknaboj ricevis siajn nomojn de siaj patrinoj. Se iu viro edziĝis kaj li devis transiri en alian genton, li povis kunporti nur la personajn objektojn, ĉar la komuna havaĵo devis resti ĉe la patrina gento. Se iu viro mortis, liajn personajn objektojn heredis lia patrino aŭ fratino, aŭ la patrina onklo, sed neniam liaj edzinoj aŭ geknaboj, ĉar la unuaj kiel la lastaj estis anoj de alia gento. Ĉi tiun gradon de l' evoluo ĉiuj civilizitaj popoloj transpaŝis. Tio estas sendube konstatita, ĉar ĉe la hodiaŭaj civilizitaj popoloj estas elmontrebla[1], ke ĉe la fonďoj de siaj

[1] Vidu, n-on 195.
[1] Estas escepto la nuna loĝantaro de Usono, ĉar ili estas enmigrintoj, kiuj ne konstruis sian ŝtaton sur sia propra genta organizo.

Stockholm. Tiel la gvidantoj vidos, ke nia lingvo estas disvastigata, kaj oni certe aliĝos al nia movado.

John Johansson.
(Daŭrigota.)

NOTOJ EL BRITIO

En Britio dum aŭgusto ĉi-jare 883 600 personoj ricevis malriĉulan subtenon, kompare kun 352 600 en aŭgusto 1914. Ankaŭ la sama statistiko montras, ke estas 1 308 200 senlaboruloj en Britio — tio estas 263 845 pli ol en antaŭa jaro.

———

Por ŝajnigi pli malalta la sumon de ministoj-senlaboruloj (ĉ. 200 000) la registaro elmigrigis al Kanado 10 000, por ke ili helpu en la grenrikolto. Laŭ unuaj informoj unu jam sin mortigis per pendigo en iu farmo. Tri centoj revenas per la unua ŝipo reveturanta Brition, ĉar ili trovis, ke ili estas trompitaj rilate al laborkondiĉoj kaj salajroj, kaj ankaŭ ĉar oni intencis ilin uzi kiel strikrompantojn.

———

La angla "tabakreĝo" G. A. Ŭils (angle: Wills) mortis kaj postlasis 10 milionojn da funtoj sterlingaj. (1 funto = 20 mk. g.)

L. B., Leeds-ano.

———

Dum jaro 1928 en la britaj karbminejoj okazis la mortigo de 1128 ministoj kaj la vundiĝo de 173 449.

———

Ĵus estas eldonata la tria volumo de britaj oficialaj dokumentoj pri la origino de la milito 1914/18. Evidentiĝas, ke jam en jaro 1906 britaj ĉefdiplomatoj preparis siajn planojn okaze de eŭropa milito kaj promesis al Francio helpon per soldatoj, militŝipoj ktp. En preparo de la estonto viro ĵus ricevis premion por elpenso de pafilo, kiu funkcias 35-foje pominute. Aeroplano ĵus estas finkonstruita, kiu veturas 240 kilom. hore kaj povas defaligi torpedon, kiu pezas 1015 kilogramojn.

(488)

TAGO EL MIA VIVO

Mi naskiĝis en vilaĝo Gorki kaj loĝas en urbo Egorjevsk, en Moskva gubernio. Mia familio konsistas el patro, patrino, mia frato kaj mi. Mia frato estas edziĝinta, ĉar mi (? Red.), kaj havas filon. Mia edzino, ĉar lia (? — Red.), estas senlabora. Mi estas 27-jara kaj oficas kiel kontoristo en ŝpina fabriko. Mi ricevas monate 69 rublojn kaj laboras 8 horojn ĉiutage, sabate nur 6 horojn. Dum la jaro mi havas dusemajnan libertempon. Ĉiumatene mi vekiĝas inter la 4-a kaj 5.30-a h. (printempe), rigardas, kia estas la hodiaŭa vetero. Mi amas rigardi belegan sunleviĝon. Mi prenas "Sennaciulo"-n, legas, tradukas aŭ skribas unu-tri poŝtkartojn al miaj K-doj esperantistaj. Je la 7-a mi notas premon de l' barometro, temperaturon, staton de l' ĉielo ktp. Je la 7.20-a h. mi trinkas teon kaj manĝas. Mi foriras je la 7,40-a en fabrikon.

La laboro komenciĝas je la 8-a. Mia laboro konsistas el sekigo de kotono, kalkulo de koton-alveno kaj kotoneliro en sortimentejo. Ankaŭ mi ekzamenas la alvenantan kotonon. Je la 12-a estas interrompo por tagmanĝi. Ĝustatempe dum tagmanĝo mi akceptas meteorologian radio-bultenon kaj denove notas la veteron. La tagmanĝo daŭras 2 horojn, kaj je la 14-a mi revenas en la fabrikon. Mia laboro finiĝas en ŝpina kontoro, je la 18-a kaj mi marŝas hejmen por trinki teon kaj manĝeti. Post tio, se okazas kunveno en sindikatejo de radio-sekcio, mi foriras. Merkrede kaj dimanĉe mi min okupas, post laborfino, pri esperanta rondeto en nia laborista klubo. Vespere mi trian fojon notas la veteron kaj korektas laborojn de miaj esperanto-lernantoj.

Somere mi promenas post laborfino en urbĝardeno, aŭskultas muzikon, faras biciklajn ekskursojn kaj laboras en abelejo. Mi amas rigardi kaj observi sunleviĝon, sunsubiron, fulmotondron ktp. Je la 23—24-a horo, post la vespermanĝo, mi enlitiĝas. — Tiel pasas mia tago.

Miheev Nikolaj (11 231).

K-doj! Membroj, kiuj ankoraŭ ne resendis sian voĉdonilon, rapidu plenumi sian devon! Neniu aktiva membro malzorgu tiun aferon!

ŝtatoj ili uzis la pragentajn organizojn kiel fundamentojn[1].

"Se ni vidas, kiel la gento — laŭnecese — eĉ memkompreneble, evoluas el la primitiva familio[2], tiam ni devas akcepti verŝajne tion, ke tiu ĉi familia formo ĉe ĉiuj popoloj ekzistis, ĉe kiuj la institucio de l' gento estas elmontrebla, t. e. preskaŭ ĉe ĉiuj barbaraj kaj kulturaj popoloj." (Vidu: F. Engels, La deveno de l' familio, la privatproprаĵo kaj la ŝtato.)

La gentoj originale ĉie estis patr**in**rajtaj. Sed dum la historia tempo priskribita, en Eŭropo jam ĉie ekzistis la patrorajtoj. Tamen signoj estis troveblaj, kiuj montris al la origina situacio de l' gento[3]. Ekz. Tacito en sia verko "Germanio" kiel interesaĵon mencias, ke la patrina onklo havis tian respekton, ke se la malamikoj de l' germanoj postulis garantiulon de iu, oni ĉiam postulis la patrinan onklon, se li vivis. Plej interese estas, ke en tiu tempo ĉe la germanoj la gentoj jam estis patrorajtaj. Male, la indianoj en la tempo de l' malkovro de Ameriko senescepte vivis en patr**in**rajtaj gentoj, kaj nur en la pasinta jarcento ĉe kelkaj triboj, kiujn oni translokis el la arbaroj en la stepojn, la vira elemento decidas (parte pro la plialtiĝo de l' riĉeco, parte sekve de l' ŝanĝitaj vivkondiĉoj).

Nun mi citas kelkajn ekzemplojn por atesti, en kia stato vivas la virinoj tie, kie la gentoj estas patr**inrajtaj.** — Livingstone (Missionary travels and researches in Southern Africa, London 1857[1]). La verkinto en tiu ĉi verko diras, ke li spertis kun granda surprizo, ke ĉe indiĝenoj troveblaj en interna Afriko ankoraŭ hodiaŭ ekzistas ĉi tiu trajto de l' edziĝa vivo. Apud la Zambezi-rivero li hazarde trovis la belan, fortoplenan, sin per terkulturo okupantan negrotribon Balonda — pri kiu la portugaloj jam pli frue raportis, ke tie la virinoj ĝuas privilegian pozicion. Kaj Livingstone, kiu kredis nefidinda tiun ĉi raporton, persone konvinkiĝis pri la realeco. La virinoj sidas en la konsilantaro; la edziĝinta viro estas devigata translokiĝi el sia vilaĝo en la vilaĝon de sia edzino kaj devas provizi la patrinon de sia edzino ĝis ŝia morto per brulligno. Se ili eksedziĝas, la infanoj restas ĉe la patrino. Sed la virino devas zorgi pri la nutrado de sia edzo. Livingstone rimarkis, ke la viroj kontraŭ tiu stato ne ribeladas, sed ke viroj, kiuj ofendis siajn sentemajn edzinojn (pro stomak-aferoj), punon ricevis. Fero.

(Finota.)

[1] En Hungario ĝis la revolucio 1848/49 ekzistis institucioj, kiuj havis radikojn en la genta organizo rilate la "edziĝan posedrajton". Kelkaj ankoraŭ post la forigo de l' nobela privilegio en la leĝoj plue vivis.

[2] Laŭ havai-a kutimo certnombraj fratinoj kaj kuzinoj de unua, dua kaj tria grado estis la komunaj edzinoj de siaj komunaj edzoj, sed iliaj propraj fratoj estis eksigataj.

[3] Antaŭ kelkaj jaroj mi serĉis kaj fine trovis paragrafon en la "Tria Libro" de Verböci, verkita en 1514. Ĝi unuafoje konstatas la formulon pri tio, kio okazu kun la proprаĵo de tiu, kiu inter sia gento edziĝis; kvankam ĉe ni la gentoj jam de nekonstatebla tempo estas patrorajtaj. Ĉi tiu kutimo, preni edzinon el alia gento, ĉe patrorajtaj gentoj estas tute ridinda, ĉar ĝi nur havas signifon ĉe patr**in**rajtaj gentoj por malhelpi la seksan interrilaton inter gefratoj. Ĉe la patrorajtaj gentoj, kiuj havis jam tute disvolvitan parenc-organizon, ĝi tute superfluiĝis; sed la kutimo tiel forte enradikiĝis, ke oni la formulon ankoraŭ konservis, kiam ĝi estis jam sensenca.

[1] Misiistaj vojaĝoj kaj esploroj en Suda Afriko.

SENNACIULA STUDENTA PAĜO

SUB LA KONTROLO DE STUDENTA FAKO, ORGANIZITA ĈE JUNULARA SEKCIO DE SAT

Redakcia adreso: Minsk, Poŝtkesto 33 (Sovetio), D. Snejko.

De l' Redakcio

Jam komenciĝas nova lernjaro. Ni esperas, ke ĝi por nia Studenta Sekcio alportos novajn sukcesojn. Ni jam ricevis de la redakcio de tutsovetia jurnalo studenta peton pri alsendo de taŭga esperanta materialo. En la redaktejo ni havas bonegan artikolon de K-do Bubu pri "La francia avangarda studentaro", kiun ni komencos presigi en sekvonta "SSP". Bona komenco! De ni ĉiuj dependas fari bonan daŭrigon. Hodiaŭ aperas artikoloj el Japanio kaj Aŭstrio. K-doj el aliaj landoj, alvenas via vico! D. S.

Studenta movado en Japanio

Ekonomia krizego rapidege disvolviĝanta ruinigis la vivkondiĉojn de etburĝoj en mizero. Sekve la situacio de studentoj, kiuj plejparte estas filoj de mezklasanoj, ankaŭ malboniĝas. Senlaboreco atendas nin, kiam ni finas nian plenan kurson, kaj pro tio liberan studadon ni ne povas provi trankvile. Mondmilito, ondego de revolucioj kaj disvastiĝo de proleta movado malfermas niajn pro burĝa instruo endormigitajn okulojn al brua medio aktuala. Nova socisciencο, marksismo, kaptis nian studeman koron en imperiaj kaj privataj universitatoj. Sekve ni grupiĝis en diversaj lokoj por entuziasma studado pri marksismo. Multaj verkoj de eŭropaj marksistoj per nia sindonema klopodo estas tradukataj, kvankam severa cenzura sistemo ekzistas. Je la 7. okt. 1922 por celo de unueca studado kaj propagando de internaciismo ni organizis fortan unuiĝon de diverslokaj studgrupoj. Studentina unuiĝo okupas firman pozicion en nova virina movado. Kiel unu flanko de laborista movado antaŭeniras la studenta movado en klasbatalon kaj riskas leviĝi kontraŭ despotismo de reganta klaso en universitatoj. Kunveno de rektoroj kaj registaro diskutis kaj rezoluciis pri la kontrolo de ruĝa studenta movado jene:

1. Subpremo de libera studado de marksismo; 2. Ekzilo de radikalaj ruĝaj profesoroj; 3. Propagando de kontraŭmarksismo kaj naciismo; 4. Unueca organizo de studentoj faŝistaj; 5. Progresigo de sporto, ĉar sportulo estas ofte senpripensulo pri socia movado.

Kiel vi scias, la milita ekzercado jam delonge estas trudata al ni. Kontraŭ tiu ĉi subpremado ni per strikoj kuraĝe batalis kaj postulis jenon: 1. Malkarigo de pago por instruado; 2. Tuja starigo de studentaj kooperativoj, pensionoj kaj manĝejoj; 3. Demokratigo de studenteja administrado; 4. Parol-, kunven- kaj organiz-libero; 5. Malfermo de universitatoj por virinoj; 6. Protekto por marksisma profesoraro.

En 1927 estis 35 kuraĝaj universitatanoj kiuj propagandis komunismon inter laboristoj, ĵetataj en malliberejon per escepta leĝo. Fi, nia neforgesebla tago, la 16-a de marto, venis. Universitato estis armejo. Policejo kaj ĝendarmejo. Multaj niaj K-doj estis kiel komunistoj kun klaskonsciaj laboristoj arestataj. Burĝaj gazetoj falspropagandis pri komploto de komunista jap. partio. — Malgrasiĝas kaj malsaniĝas niaj K-doj en diverslokaj policejoj sekve de furioza severa esplordemandado akompanata de kruelaj torturoj, ekzemple: forŝiro de kapharoj kaj batado de nudaj korpoj pendigitaj kapon malsupre. Gvidantoj de maldekstruma socia movado devas esti arestataj. Refoje la escepta leĝo kontraŭ komunistoj estas reformita per plimalbonigo: enkonduko de mortkondamno. — Ju pli subpremas nin la burĝa klaso, des pli ni restariĝas kune kun nova energio. Vivu Revolucio! Tokiano.

Pri studenta vivo en Aŭstrio

La cirkonstancoj, karakterizantaj la vivon de la altlernejaj studantoj en Aŭstrio ĝenerale, kaj en Vieno speciale, estas tipaj por la granda plimulto de ĉiuj altlernejoj en la burĝaj ŝtatoj, kie la monopolo de la regantaj klasoj je la klerigado, speciale tiu de la pli altaj ŝtupoj restas ankoraŭ netuŝita de la leviĝanta proletaro.

La universitatoj kaj teknikaj lernejoj estas ankoraŭ ĉie adaptitaj al la bezonoj kaj postuloj de la burĝaro kaj ankaŭ pro ĉi tiu kaŭzo ne tro allogas la proletan junularon.

Fakte ni ankaŭ povas konstati, ke laŭnombre la ekstreme reakciaj organizoj de la studantoj kelkoble superas la malfortajn asociojn de la socialistoj. Grandparte tiu realaĵo estas ankaŭ kaŭzata de la sistemo praktikata de la direktantaro de la koncernaj altlernejoj. La profesoraro, sub aŭspicioj de la ministrejo por klerigado, ĉiumaniere protektas la reakciulojn donante al ili malavarajn monsubvenciojn, disponigante al ili ĉambrojn en la universitataj ejoj kaj ŝirmante ilin per sia aŭtoritato. La kompare nemultaj studentoj, kiuj kuraĝe konfesas sian socialistan konvinkon, estas kontraŭe ĉiamaniere ĉikanataj kaj eĉ persekutataj. Ili ne havas la rajton de la repezentado de siaj membroj, ne posedas oficialajn ejojn kaj devas la tutan tempon barakti adi kontraŭ ĉiuspecaj malfacilaĵoj kaj fiagoj flanke de la profesoraro.

Sed tiuj eksteraj malhelpaĵoj ne estas la sola kaŭzo de la bedaŭrinda stato ĉe la aŭstriaj universitatoj. Multon kulpas ankaŭ la ĝenerale disvastigita opinio, ke studi povas kaj rajtas nur homoj pli aŭ malpli bonhavaj. Tial ankaŭ la studentoj en Aŭstrio ne ĝuas tiom da favoroj, kiom tiuj de la aliaj landoj. Ili, ekzemple, ne ricevas ian rabaton ĉe la tramvojo, nur pene ĉe la fervojo k. s. Subvencioj kaj stipendioj estas tre malmultnombraj kaj ankaŭ haveblaj nur por homoj plaĉaj al la profesoraro.

(Daŭrigota en venonta SSP.)

Studento-Servo

Por verki artikolon pri seksa vivo de diverslanda studentaro, ni bezonas informojn aŭ artikoletojn pri seksa vivo de vialanda studentaro. Ni dez. ricevi informojn pri: 1. Socia deveno de studentaro (socia, seksa, nacia, laŭaĝa, laŭprofesia konsisto). Saneco inter studentaro); 2. Vivo de studentaro (ejo, manĝaĵo, labortago, rilato al sia laboro, buĝeto de studento); 3. Seksa vivo de gestudentaro (rezultoj de apartaj laŭlandaj, laŭurbaj, laŭlernejaj enketoj, veneraj malsanoj, edziĝoj, prostituo, rilatoj de studentoj al amo, virino, edziĝo ktp.). Ni volonte akceptos literaturon pri ĉi tiu temo en via nacia lingvo. Materialon sendu al nia adreso.

* * *

Materialon por Tutsovetia Studenta jurn. "Ruĝa Studentaro" sendu laŭ adr.: **Moskvo 11,** Soljanka 12, Dvorec Truda, kom. 214, Redakcija jurnala "Krasnoje Studenĉestvo".

Kunveno dum la 8-a Kongreso. Dum la fakkunsido de sciencistoj k studentoj okazinta dum la 8-a en Göteborg, estis unuanime decidate reorganizi la stud. sekcion je scienckultura (akademia) sekcio de SAT, kiu unuigu la diplomitojn k studentojn en SAT.

H. Muravkin (2921).

NIA POSTKESTO

3909. — 3. 4. ni sendis al vi presajojn pri abortdemando en USSR. Ĉu ĝi trafis vin? Vian kunlaboron ni atendas. Dankon pro letero.

9282. — Plua kunlaboro estas dezirinda.

K-do Jankoz. Ĉu vi preferas labori en burĝa F. E. U. F. anstataŭ en nia Sekcio? Niaj let. restis sen respondo.

Gol. — Artik. alvenis. Dankon. Ĉi estos utiligata. Kunlaboro estas akceptata. Plano sekvos.

N. Financministro protestos. Pagu necesan sumon, k tiam anoncon ni presos eĉ en nia Paĝo. Red. de "SSP", D. Snejko.

TRA ESPERANTIO

INTER NI

Proksimiĝas la tempo, kiam denove malfermiĝos esperantaj kursoj. Relative multnombraj estos ĉe la komenco la kursanoj. Sed post kelkaj lecionoj ilia nombro ekmalkreskos. Kaj ĉe la fino de l' kurso, se restos 5—6 fidelaj lernantoj, la instruanto konsideros bona la rezulton.

Fakte tia stato iel estas senkuraĝiga. Kaj tiom longe kiom ĝi daŭros, estos simpla blufo paroli pri la gravaj sukcesoj de nia movado.

Sendube la kaŭzoj de tia stato estas diversaj. Kaj ne estas facile forigi ĉiujn barojn, kiuj malhelpas nian antaŭeniradon.

Unu el tiuj baroj estas la nepersistemo, nediligenteco ĉe multaj lernantoj. Tia stato grandparte rezultas el tio, ke propagandistoj tro akcentas la facilan lerneblecon de nia lingvo — kaj nesufiĉe insistas pri la graveco de nia movado.

Se mi farus esperantan kurson, mi alparolus la lernontojn proksimume jene: "Jen vi sidas sufiĉe multnombraj ĉe tiu ĉi unua leciono . . . Kiom el vi restos fidelaj ĝis la lasta? . . . Ĉu vi ĉiuj firme konvinkiĝis, ke la lernado, kiun vi tuj ekkomencos, estas tre serioza afero, estas vere la unua paŝo al la unuiĝo de l' tutmonda Laboristaro? Se jes, mi ne dubas, ke vi restos same multnombraj ĝis la lasta leciono . . .

Sed se vi venis ĉi tien nur logite de la facillernebleco de esperanto, nur kun la deziro akiri sen granda peno scion de lingvo, nu, mi avertas vin, ke via nuna lernemo ne daŭros longe . . .

Esperanto estas ja dekfoje pli facile lernebla ol ĉiu ajn alia lingvo; tamen ĝia plena scio postulas elspezon da tempo kaj energio. Se vi ne estas firme konvinkitaj pri jenaj du elementaj veroj, nome: 1. ke la definitiva emancipiĝo de nia klaso ne estas ebla sen la unuiĝo de l' Proletaro laŭ tutmonda skalo; 2. ke tiu unuiĝo ne povas okazi sen la helpo de komuna, tutmonde komprenata lingvo, nu, ne eklernu esperanton. Vi perdos la tempon: ĉe la unuaj malfacilaĵetoj vi forlasos la lernadon, tial ke vi ne plu trovos en vi mem la necesan instigon por daŭrigi.

Vi devas firmege konvinkiĝi, ke eĉ se esperanto estus same malfacila lingvo kiel estas la aliaj — kaj tio ne estas — vi tamen devus dediĉi ĉiujn viajn fortojn por akiri tiun nepre bezonan ilon. Nenium forgesu, ke tute ne sufiĉas voki la laboristojn el ĉiuj landoj al unuiĝo, se ili ne kapablas interkompreniĝi. Tia alvoko estas ja same vana kiel estus la instigo al malpuruloj, ke ili sin lavu, se mankas al ili sapo kaj akvo . . .

La lernado de esperanto estas la unua tasko, kiun devas plenumi ĉiu klaskonscia laboristo. Mi supozas, ke vi ĉiuj estas klaskonsciaj. Se tiel estas, nu, mi ne dubas pri la sukceso de nia kurso; mi estas certa, ke vi ĉiuj diligente plenumos vian taskon kun la firma konvinko, ke vi tiel tre trafe laboras por la emancipo de via klaso, por la unuiĝo kaj paciĝo de l' tuta homaro . . . E. L.

PRI NIA OKA EN GÖTEBORG

Nun la kongreso pasis. Denove akceptis nin la ĉiutaga vivo, la kapitalismo kun siaj polipkaptiloj, devigante nin servuti al ĝi. La unuan fojon mi partoprenis SAT-kongreson, kvankam jam okazis la oka. Proletoj ja ne estas riĉuloj, kiuj kutimas vojaĝi ĉiujare. Sed miaj impresoj pri la oka en Göteborg estas tiel profundaj, ke mi streĉos ĉiujn miajn fortojn, por povi ĉeesti ankaŭ venontajn kongresojn.

Multe da laboro grava estis farata dum kvin tagoj en labor- kaj fakkunsidoj, en kiuj oni pritraktis la administrajn kaj organizajn demandojn. Tamen mi eksentis gravan mankon en la programo. Jam preterpasis ok kongresoj, kaj ĉiam ankoraŭ ni pritraktas organizajn kaj administrajn aferojn. Kvankam nia regularo sub paragrafo 1, lit. c) mencias, ke SAT celas "lernigi, instruadi, klerigadi siajn membrojn tiamaniere ke ili fariĝu la plej kapablaj kaj plej perfektaj el la tielnomataj internaciistoj". Tiudirekte preskaŭ nenio estis farita, kvankam la cirkonstancoj en Svedio, precipe en Göteborg, altrudis konsiderojn kaj studadon. La skandinava pejzaĝo, geografie unu el la plej malnovaj partoj de eŭropa kontinento, konsistanta el granito kaj diluviaj sabloj kaj rulaĵoj (almenaŭ en la teritorio tuŝita de ni), estas tiel interesa kaj vastigas tiom la rigardon de l' vizitantaro, ke oni vere profitas en la senco de nia statuto. Tiu frazo ja ne nur estas aplikota ekonomie kaj politike, sed precipe science kaj liberspirite. Okulfrape mi ekkonis, ke vivkondiĉoj, karaktero de la naturo kaj klimato formas la homon, kiu subiĝas tiujn cirkonstancojn. Kontente mi estus akceptinta klerigajn paroladojn de fakuloj, despli ĉar mi rimarkis, kiel Gek-doj estis kunportintaj la kutimaron de l' hejma ĉiutaga vivo kaj kiel eble plej precize adaptis ĝin al medioj por ili fremdaj. Klerigado kaj edukado tiudirekte pli valoras ol senlimaj diskutoj pri demandoj, kiujn solvi ankoraŭ estas antaŭtempe. La plejmulto de l' Gek-doj vizitis nur nesufiĉan elementan lernejon kaj atingas nur per penplena streĉado de l' fortoj pli altan gradon da klereco, por esti liberaj en penso kaj ago.

Mi tial proponas, ke la venonta kongresprogramo entenu krom organizaj demandoj kaj amuza parto ankaŭ sciencan. Pritraktataj estu precipe etnologiaj kaj geografiaj temoj. — Alia rimarkinda fakto estis, ke multaj fotoamatoroj praktikis sian arton. Ĉu ne iu lerta K-do havas konvenan proponon, por propagandcele eluzi tiujn fortojn por SAT?

Domink. Prochaska (6326).

LA GAZETARO PRI NIA 8-A KONGRESO

En la "Memornoto" de la lastaj n-oj de "S-ulo" oni povas trovi sufiĉe atentindan, sed sekan statistikon pri tiuj gazetoj, kiuj publikis, laŭ nia propra informiĝo, iujn artikolojn pri nia 8-a Kongreso. Sed laŭ tiu kompilo oni certe ne povas imagi, kiom da vere imponaj paĝoj precipe la sveda gazetaro dediĉis al nia kongreso. Jam antaŭ ol komenciĝis la kongreso, kvazaŭ febra streĉiĝo trakuris la maldekstran gazetaron en Svedio. Sindikataj gazetoj prezentis siajn bonvenojn sur la unuaj paĝoj, parte eĉ presitajn en esp-o mem, kaj dum la kongreso kunvenis, ĵurnalistoj kaj fotistoj rapidis, provizi siajn klientojn per tre detalaj raportoj kaj multaj fote kaj krajone kaptitaj bildoj. Rimarkinde estas, ke ankaŭ la burĝa gazetaro, ne nur en Göteborg mem, sed ankaŭ en Stokholmo, ĉiuj gazetoj tra la tuta lando, dediĉis spacon al nia kongreso kaj presigis eĉ bildojn de kongresanoj. Ĝenerale la raportoj estas tre objektivaj. Nur unu burĝa gazeto ne povis deteni sin, nomi la kongreson "kunveno de komunistoj". Rimarkinde ankaŭ estas, ke multaj gazetoj ne nur raportis pri la brila manifestacio en Liseberg, kiun iliaj raportistoj okulvide ĉeestis, sed ke ili ankaŭ detale informiĝis pri la traktadoj de la kongreso. Kelkaj gazetoj multlegataj eĉ represis komplete la finrezolucion. Dank' al rapide funkcianta Esp. Servo de SAT kaj la gazetservo de l' Sport-Internacio Lab. ankaŭ en alilandajn gazetojn penetris rapide kongresraportoj. Krome la ĉefa organo de l' britaj socialistoj "Daily Herald" (Ĉiutaga Heroldo) enhavis jam la 20. 8. plenan raporton de sia korespondanto. Fakaj organoj komencis presigi raportojn pri la okazintaj fak-kunvenoj.

Tia rezulto estas kuraĝiga. Ĝi klare montras, ke SAT — la peresperanta organizo, kiu n u r praktike uzas esp-on (kelkaj ial emas akcenti tiun kvazaŭan unuflankecon de nia movado), — per sia kongreso, sia praktikado, faris eksterordinare efikan poresperantan laboron. N. B.

PROTOKOLO

de la fakkunsido de fervojistoj, la 17. aŭg. 1928 dum la 8-a SAT-kongreso, Göteborg (Svedio)

Ĉeestis 30 pers., el kiuj 23 el 5 landoj donis skribe sian nomon kaj hejmlokon. K-do Eriksson (Stokholmo) malfermis la kunsidon k estis unuanime elektata kiel prezidanto. Oni elektis K-don Thorstenson (Göteborg) kiel sekretarion. K-do Eriksson laŭtlegis ricevitajn salutlet. Tiam la sama K-do parolis pri la demando: kiel agi por efektive disvastigi esp-on inter la fervojistaro? Li bedaŭris samtempe, ke la redaktoro de "La Fervojisto", K-do Puhalo (Zagreb), ankoraŭ ne alvenis al la kongr. k pro tio ne povis ĉeesti. Li raportis pri la fervoja fakkunsido dum la Danziga kongr. en 1927 (UEA), k pri Intern. Asocio de Esp. Fervojistoj. Li proponis kunlaboron ĉe SAT — IAEF k subtenon de "La Fervojisto", kiun ni devas alproksimigi al SAT. K-do Hartmann (Wittenberg) raportis pri la esp. movado en Wittenberg. Ke estus malfacile interesi la tiean lab-istaron „pri esp-o. Ekzistas inter la fervojistaro klubo kun 15 membroj. K-do Mailand (Kassel) raportis pri la fervoja kunsido en Lyon. K-doj el 3 landoj ĉeestis. Necese estas varbi la simplajn fervojistojn por esp-o. Li laŭtlegis let. kun prop. de K-do Soroko, Popovka (Vidu aldonon 1). K-do Eriksson parolis pri la neceso aligi la fervojadministrantojn al esp-o k precipe pri urĝa neceso veki intereson inter la malsupra fervojistaro. Li parolis pri rajto havi esp-lingvajn afiŝojn en fervojvagonoj ktp., pri la proponoj k agoj diverslande en tia direkto. K-do Zink (Vieno) transdonis salutojn de aŭstriaj fervojistoj. Parolis pri la esp-a movado precipe inter la fervojistoj. Malfacila laboro. Spite la subteno de div. burĝoj-idealistoj, ŝajnas kvazaŭ la simplaj fervojistoj ne volas lerni esp-on. Kursoj ofte senrezultaj. Oni devas alkutimigi la fervojistojn al esp-o. Proponis, ke 1. estu elektota en ĉiu lando fervojisto, kiu informos pri aferoj, koncernantaj al esp-o k 2. oni aranĝu interŝanĝon de fervojistoj tiel, ke fervojistoj en ia lando dum sia jara libertempo kiel gastoj vizitu K-dojn en alia lando. Sekretario Nathans (Amsterdamo): Oni mallaŭdas nin I. T. F.-anojn pro tio, ke ni ankoraŭ ne enkondukis esp-on, sed mi kredas, ke la intereso por esp-o inter la lab-istaro ne estas sufiĉe forta. Necesas trovi rimedon por veki la intereson. Ni devas labori sisteme, praktike. Mia plano estas, ke oni en ĉiu lando elektu K-don, kiu gvidas la propagandon inter la fervojistaro. Plue oni devas starigi klubojn, kies plej grava tasko estu instigi la fervojistojn lerni esp-on. En tiuj kluboj oni ankaŭ povas diskuti eksterl. aferojn, oni povas koresp. kun eksterl. K-doj k ankaŭ aranĝi vojaĝojn eksterl. Multaj fervojistoj ja havas senpagajn biletojn. "S-ulo" povas havi specialan paĝon por fervojistoj k la monata organo de ITF ankaŭ povus havi informojn pri k en esp-o. Dum la sekvonta kongreso de ITF la esp-istoj povus havi specialan kunvenon por instigi la anojn de ITF, k al la sekvonta kongr. de SAT ni esp-istoj invitu membrojn de ITF por ke ili mem povus vidi la utilon de esp-o. Utile sendube estos krei ĝeneralan aŭ propagandkomitaton por la gvidado de l' laboro inter la fervojistaro. Se tiu kom. interrilatus kun ITF (donante konsilojn, ricevante helpon, eĉ monan) la rezulto certe estus bona. — Pri IAEF: Mi kredas, ke tiu organizo estas tre malforta k nur vivas sur papero. Ŝajnas al mi, ke nur en Svedio tiu organo ricevas subtenon. K-do Deubler (München) estas poŝtisto, sed en lia lando fervojistoj k poŝtistoj interrilatis. Ne limigu nian laboron nur je la fervojistoj, sed memoru ke ankaŭ ekzistas aliaj transportlaboristoj. La plano de K-do Nathans estas tre grava. K-do Thorstenson (Göteborg) salutis la ĉeestantojn el fervoja klubo je la nomo Kuhmisterov, Moskvo. Apogis la planon de sekr. Nathans, sed havis ankaŭ alian planon pri estonta starigo — sub la gvidado de SAT — de monata socia k teknika organo por la tutmonda trafiklaboristaro: maristoj, fervojistoj, tramistoj, aŭtomobilistoj, aviadistoj. (Vidu aldonon 2). K-do Eriksson kontraŭdiris Nathans rilate al IAEF. Ankoraŭ IAEF funkcias. Ĝia org. "La Fervojiŝto" bedaŭrinde staras ekonomie malfavore k bezonas monsubtenon. Malsaĝe estus krei novan fervojgazeton, pli bone estas apogi la nunan. K-do Puhalo ne estas burĝo. Li estas ano de SAT. IAEF nun prilaboras fervojan fakvortaron. Ni apogu IAEF k "La Fervojisto". K-do Zink: La fervojistoj nepre bezonas propran fervojgazeton. Ne tro multe rilatu al aliaj laboristoj. La evoluo en Aŭstrio post la milito klare montris, ke la fervojistoj antaŭ ĉio devas solvi siajn proprajn aferojn. K-do Mailand: IAEF estas tute burĝa organizo. Ne apogu ĝin. La fervojistoj devas havi specialan paĝon en "S-ulo". K-do Eriksson: Ne estas eble al ni fari gravajn decidojn, sed la diskutado sendube utiliĝos estonte. — La diskuto finiĝas. Staciestro Danielsson, Nygård, Svedio, kiel reprezentanto de Asocio de Kontorpersonaro de la Svedaj privataj fervojoj, salutis la eksterl. gastojn.

Ernst Eriksson, Prezidanto.
G. Thorstenson, Sekretario.

ALDONO 1

Propono de K-do P. Soroko, Popovka, Sovetio, skribe farita al la fakkunsido de fervojistoj dum la 8-a kongreso de SAT

"Kiel fervojisto mi jam delonge kredas, ke ni, dank' al niaj specialaj cirkonstancoj profesiaj (dissemado en malgrandaj stacioj de tuta tergloboj) nepre bezonas prof. esp. organizon. Ĉi lasta fakte jam ekzistas per: "Intern. Asocio de Esp. Fervojistoj" en Jugoslavio, Zagreb, k en div. landaj naciaj organizoj. Sed miaopinie IAEF ne povas progresi, ĉar: 1. ĝi estas neŭtrala k ne decas ĝin subteni per proletaj fortoj, 2. ĝi estas memstara k malforta. Ni havas prol. organizon SAT, kiu jam estas sufiĉe forta, k ni fervojistoj SAT-anoj nur bezonas organiziĝi en ĝi profesie por labori por esp-o k per esp-o inter multmiloj da fervojistoj. Niaj celoj: I. Disvastigi esp-on inter fervojistaro. II. Uzi esp-on praktike ne nur por fervojistoj, sed por tuta esp-istaro, uzanta fervojajn servojn. Ni devas: I. Unuiĝi tutmonde. II. Esp-igi fervojistaron. III. Instigi fervojistan admin. al utiligo de esp-o por praktika helpo al pretervojaĝantaj esp-istoj, per: a) Starigo de ofic. niaj reprezentantoj en koncernaj stacioj, stacidomoj, kiuj povas doni ĉiujn necesajn sciigojn pri la vojo, loko, hoteloj, ktp. b) Esp-aj surskriboj sur vagonoj, biletoj, en grandaj stacidomoj. c) Esp-lingvaj gvidlibroj, prospektoj, horaroj ktp. Nin fervojistojn ĉiu vojaĝanta esp-isto tuj povu trovi en stacioj k ricevi necesajn klarigojn. Ni estu praktikemuloj!

ALDONO 2

Ekzistas inter la mondlab-istaro granda grupo de lab-istoj, kiuj ĝis nun staras dise, sed laŭ karaktero de sia laboro havus samajn interesojn k taskojn. Mi celas la trafik — aŭ transportlab-istojn. Inter tiu grupo ni havas — komencante je la plej malnova grupo — la maristojn, fervojistojn, tramvojistojn, aŭtomobilistojn, aviadistojn — — —. La interrilatoj inter tiuj grupoj estas sufiĉe malfortaj aŭ eĉ ne ekzistas. Ni ja havas grandan k fortan organizon, Intern. Transportlab. Fed., sed tiu organizo prefere estas organizo por la gvidantoj, estas registro-aparato necesa k grava, sed tamen ne sufiĉa por atingi personan kontakton inter la apartaj lab-istoj. Se oni ne ebligas atingi personan kontakton inter la lab-istoj en div. landoj, oni nek povas estigi unuecon, nek unuecan agon. La ilon por interkompreno ni havas — estas esp-o — sed mankas ankoraŭ organo por la disvolvo de tiu ilo; mankas gazeto aŭ revuo. Eble vi kontraŭdiras k argumentas, ke ni jam havas multajn organojn: ni ja havas "S-ulo"-n por la tuta lab-istaro k por la fervojistoj "La Fervojisto". Mankas apogo al ambaŭ k pro tio estas malsaĝe krei novan organon. Eble! Sed laŭ mia opinio neeblas al "S-ulo" pritrakti ĉiujn flankojn de la lab. vivo. Ekzistas por la trafiklab-istoj multaj aferoj, kiujn ne aŭ nur malmulte interesas la aliaj lab-istoj. Se oni en "S-ulo" aperigus tiun tutan materialon, la gazeto fariĝus tro ampleksa k multekosta. Nun pri "La Fervojisto". Tiu gazeto estas ĝis nun — laŭ mia opinio — tute burĝa esp-a gazeto en la manoj de burĝoj. Kaj tio estas grava afero. Eĉ se oni povus influi la redakton de tiu gazeto tiel, ke ĝi fariĝu pli klaskoncia, pli nura lab. gazeto, oni tamen ne havus gazeton por maristoj, aŭtomobilistoj ktp. Oni diras: Lab-istoj en tuta mondo, unuiĝu! Mi nun unue diras: transportlab-istoj en la tuta mondo, unuiĝu! En okazo de konflikto inter ekz. fervojistoj, grava afero estas, ke aliaj trafiklab-istoj ricevu informojn pri la vera stato, ke unuecfronto ekzistu inter ĉiuj trafiklab-istoj. Do, necesas krei komunan gazeton aŭ revuon. Kaj necesas ke tiu organo agu sub gvidado de SAT. Alie oni povas timi, ke ĝi fariĝos aŭ konkuranto al "S-ulo" aŭ ĝin eĉ kontraŭbatalos. Mi proponas starigon de monata revuo je la nomo ekz. "Tutmonda Trafikrevuo", Socia k teknika monata organo de la tutmonda trafiklab-istaro. Tiu revuo pritraktus ne nur la socian vivon de la trafiklab-istaro, sed ankaŭ entenus artik. pri teknikaj aferoj de koncerna branĉo. Ekz. fervojisto el Argentino skribas pri la tieaj vivkondiĉoj aŭ pri salajro, hejmmastrumado de fervojistoj ktp. Fervojisto el Germanio skribas pri kelkaj teknikaj aferoj, ekz. ia protektaranĝo en lokomotivejo ktp. Maristo el Usono, tramvojisto el Aŭstrio, aviadisto el Sovetio, aŭtomobilisto el Norvegio ktp., ĉiuj havas iun interesan aferon aŭ aranĝon por skribado. Certe revuo tiaspeca (kompreneble ilustrita) vekos intereson. Bone! Sed kion fari? Mankas ja al SAT unue mono k due eble ankaŭ ŝufiĉe spertaj k lertaj personoj, kiuj povus gvidi tiun revuon. Jes, sed SAT kreskas k post kelkaj jaroj (aŭ monatoj) la afero estos aktuala. Nun mi ne havas specialan proponon, mi nur deziras, ke ĉiuj el la ĉeestantoj prikonsideru la aferon k se ili konsentas kun mi, ili dum la taga laboro ĝis la sekvonta kongr. pripensos k priparolos la aferon por ĝin estonte efektivigi. — Göteborg, 16. aŭg. 1928, G. Thorstenson (SAT-ano 8008).

Protokolo

pri la fakkunsido de la metallaboristoj dum la 8-a Kongreso en Göteborg

Ĝi okazis la 17. 8. Partoprenis proks. 40 Gek-doj el Sovetio, Germanio, Svisio, Svedio, Norvegio, Polio, Danio. K-do el ĉiu lando raportis pri laborkondiĉoj kaj salajro ktp. Plue estis unuanime aprobata rezolucio pri intern. sindikata unueco kaj pri la raciigo en la industrio. Krome estis elektata komitato por esplori eblecon starigi Metalistan Sekcion de SAT. Respondeca K-do en tiu komitato estas Anton Norling (2503).

Komuniko de la Direkcio de SAT

Aŭdinte la opinion de ĉiuj E. K.-anoj, estis decidite per plimulto da voĉoj eldoni broŝure la Protokolon de la Kongreso, laŭ la deziresprimo voĉdonita en Göteborg. Informiĝinte pri la diroj de K-do Adamson, ke ne estas antaŭvideble, ĉu la Kongreskaso havos sufiĉe da profito por pagi tiun eldonon; konsiderinte aliflanke, ke la sensignife malalta SAT-kotizo ne sufiĉas eĉ por pagi la elspezojn por la eldono de Jarlibro, ke ankaŭ ne ĉiuj SAT-anoj interesiĝas pri la vivo de sia Asocio kaj sekve ne eĉ legus la al ili liveritan dokumenton, estis decidite, ke la eldonota broŝuro estas ricevebla nur kontraŭ pago de la eldonkostoj kaj afranko por la ekspedo. Ne estas nun eble sciigi pri la prezo, sed ĝi estos certe tre malalta kaj sekve havebla de ĉiu aktiva SAT-ano.

Por konsenti la deziron de la Kongreso estis ankaŭ decidite, ke tiu broŝuro enhavos la tekston de la program-projekto, kiu ne povis esti debatata ĉe la Kongreso, kaj la argumentojn de la Direkcio de SAT por la neakcepto de la proponita teksto.

Per tia aranĝo la Kongres-Protokolo fariĝos valora dokumento kaj eĉ bona propagandilo, kiun multoj K-doj volos havigi al si. Por difini la eldonkvanton ni petas jam nun la SAT-perantojn kaj ĉiujn interesiĝantojn antaŭmendi la broŝuron aŭ sciigi kiom da ekz-oj estas vendeblaj en la respektivaj SAT-rondoj.

Por la E. K. de SAT, la Direkcio.

TRA LA MOVADO
(Kroniko)

GERMANIO. Interne de la LEA-grupo Untermenzing ap. München fondiĝis SAT-rondeto por povi pli bone plenumi la peresp. taskojn. Al tiu rondeto apartenas 5 K-doj el Allach k Unterm. La kunvenoj okazas ĉiun 3-an ĵaŭdon en monato. (K. W., 5129.) — **POLIO.** Laŭ "Esp. Servo" en Bialistok (naskiĝurbo de Zamenhof) okazis konferenco de popollernejaj gvidantoj, dum kiu estis rezolucio akceptata, enkonduki esp-on en popollernejon por nova lernjaro. Krom tio estis decidate fondi rondon de esp. instruistoj k pliintensigi poresp. propagandon inter la instruistaro. Speciala komisiono okupiĝos pri realigo de la rezolucioj. (C. G.) — **SOVETIO. Rostov.** Fininte miajn esp. kursojn en Jaroslavl, mi 1. 5. forveturis Krimeon, kie mi legis 9 lekciojn en div. kluboj k ruĝaj anguletoj. De tie mi translokiĝis al Majkop, kie mi lekciis 5-foje. Poste mi venis al Stavropol, kie mi faris 11 raportojn. 23. 7., elspezinte la tutan monon enspezitan per esp., mi devis piede foriri el St., vizitis 35 stacíojn k stacietojn de Nord-Kaŭkazia fervojo k faris 22 lekciojn. Tiel perlaborinte konvenan sumon, mi 1. 9. venis al Rostov/Don. (Lingel, 5087.)

NIA POSTO

K-dino A. B. — Ne nur en "S-ulo" vi povus legi la formon: "estas dirite" k. s., sed ankaŭ en la Zamenhofaj verkoj k en ĉiuj bone redaktataj gazetoj. Notu en la memoron, ke adjektivo devas rilati al substantivo, dum en la de vi citita ekzemplo substantivo forestas. Komparu la formojn: estas bele, estas sune, estas trafe k. s.

Sed necesas aldoni, ke la formo: estas dirita ankaŭ estus korekta. Oni ja povus subkompreni: la fakto, la afero k. s. estas dirita. Anstataŭ tuj pensi pri malobeo al la "fundamentaj reguloj" de esp-o, vi prefere serĉu en la Fundamento la ekzemplojn, kiuj tute pravigas nian redaktoron. Dirite, ĉu farote? E. L.

J. E., Tifliso. Por ricevi la adresojn, bonv. anonci en "S-ulo", ĉar mi ne disponas pri ili. N. B.

10 876. — Ĉu vi ne konas la adreson de nia sport-redaktoro? Ni transsendis vian artik.

1530. — La anonco ne estas senpaga. Ĝi kostus al vi fr. 17.50

920. — Alvenis via manuskripto; aperos; pro nesufiĉa afranko ni devis pagi fr. 1.80. Bonvolu ordigi la aferon kun la Adm.

3398. — Via artikolo aperos en la venonta n-o. N. B.

Korektoj, kompletigoj en la Jarlibro

Bonvolu noti jenajn ŝanĝojn en la Jarlibro: Sub "Prol. organizoj uzantaj esp-on" korektu: Intern. Laborista Helpo, CK (IAH, Zentralkomitee), Berlin W 8, Wilhelmstr. 48, III.

Laborista Ilustrita Gazeto Tutmonda (AIZ), Berlin W 8, Wilhelmstr. 48, IV.

Aldonu: Laborista Radio-Klubo Germania, Berlin SO 36, Oranienstr. 182.

Laborista Mandolinista Asocio Germania, Magdeburg, Grusonstr. 8, Paul Zumbusch.

ENHAVO:

Preselo: Uns-Produktivgenossenschaft, Leipzig (Germanio)